

A.

A bona hora

232

A.

Afaitar. li a ú els diners.
(fr. - Robar. li a ú els di-
ners; enganjar. lo)

232

Benassal

A.

A bon vell, cencerro nou

232

A.

Alçar bambolla. (fr.
que indica que s'ha
donat resonància a
quantsvol acte, discu-
sió, conversa, etc.)

232

Benassal

A.

L'amic en l'ausència es
veu. (~~Refra~~ proverbí
indicador que 'ls bons
amics no coneixen ni
temps ni distancia per a
favorir. se.

232

Benassal

A.

Bo és tindre un amic
mes que siga en l'infern.
(Proverbí que indica
que de l'amistat sempre
se'n pot traurer profit).

232

Benassal

A.

A pèl i repèl

232

A.

m' en vaig com una aixeta
(fr. per a indicar que
se te' diarreia)

232

Benassal

A

A primera vista
(mode adverbial)

232

A.

Quant més amics més
clars (fr. indicadora
que entre amics s'ha
de parlar amb tota fran-
quesa)

232

Benassal

A.

A tandes va 'l riure's

232

A.

Entre amics no calen
to balles. (fr. indicado-
ra que entre amics no
deuen existir certs mi-
raments d'etiqueta)

232

Benassal

A.

Scampar per si mateix
o per son respecte. - Gover-
nar. se a si mateix, fer
ú lo que li vinga en gana

232

Benassal

A.

Tapar-se ú en la capa de
l'amic. (fr. *s'propitar-se*
ú de l'amistat per a ixir
be d'assumptos i negocis).

232

Benassal

A.

Abogat de cuina o de
seca.
(Ignorant, xarriaire)

232

Benassal

A.

Per adelantat (mode ad-
verbial)

232

Benassal

A.

L'arbre de meint o'
adresa. (Refra)

232

Benassal

A.

En l'acte (mode adver-
bial)

232

Benassal

A.

Conforme l'arbre, així
dona el fruit.

(Refra)

232

Benassal

A.

De l'arbre caigut tots
fan llenya

232

Benassal

A.

Arimat a bon arbre i
tindrás bona sombra

(Refra)

232

Benassal

A.

De mal arbre males
names. (Refra)

232

Benassal

A.

En abril cada gota val
per mil.

(Adagi)

232

Benassal

A.

De mal arbre ruina
llenya.

(Refra)

232

Benassal

A.

Abatollar, verb. Fer caure la fruita dels arbres pegant amb una vara

232

Benassal

A.

En abril no te lleves fil. (Refrà)

232

Benassal

A.

Abatollar, verb. Donar un disgust a algú.
Fer les coses de presa i correquida.

232

Benassal

A.

Auar. se'n va a l'anyal.
Morir-se.
Anyal. — Llista de difunts als qui els diumenges a missa major resen un pare nostre, així com el Sr. Rector va llegint els noms des de la triòra.

232

Benassal

A.

Juni molt abarcaa, poc apreta (Refrà)

232

Benassal

A.

L'abundància mata la fam. (Refrà)

232

Benassal

A.

En agost figues i most
(fr. indicadora del temps
de la verema i recolliec-
ció de los figues)

232

Benassal

A.

Agavellar, verb. Fer
gavells

232

Benassal

A.

Alsar castells en l'aire.
(fr. fer-se il.lusions)

232

Benassal

A.

Abarca, f. Calçat de
airo.
Subarca.

232

Benassal

A.

Anar en l'aire, (fr. Estar
ben tractat.)

232

Benassal

A.

Quedar-se in albis
(fr. indicadora de que
s'ha quedat sense com-
pendre res)

232

Benassal

B.

Batà, m. El lloc on
se treballa o netja
la llana per als teixi-
dors.

232

Benassal

B.

Batà, m. Palisa. Dis-
gust. Remoreig, ri-
nya.

232

Benassal

B.

Bataner, m. L'ofici. L'ho-
me que treballa al ba-
tà

232

Benassal

A.

com l'aire. (mode ad-
verbial)

232

Benassal

A.

A l'aire lliure. (mode ad-
verbial).

232

Benassal

A.

A l'aire (mode adverbial)

232

Benassal

b.

baureu en lo conte
(fr. - Adonar. se'n)

b.

A calbots (mode adv.)

232

Benassal

232

b.

clarura, f. La falta en
el sembrat.
Ex. Este blat te clarures.
(que está clar, que no ha
eixit tot el blat sembrat)

b.

Fer passar per un cos d'aqu
lla. (fr. Obligar a fer
a uno una cosa contrària
a la voluntat d'ell).

232

Benassal

232

Benassal

b.

Correr bons o mals aires.
(fr. ~~H~~ Haver bones o
males noticies)

b.

Canjar-li a i' les qua-
ranta (fr. - Dir-li a i'
les veritats)

232

Benassal

232

Benassal

Φ.

Φ' abans. - De temps
anterior
(mode adverbial)

232

β.

Bisco, aferesi de Francisco

232

Benassal

Φ.

Abans del dia (mode ad-
verbial)

232

β.

Colan, aferesi de Ni-
colan

232

Benassal

Φ.

De dir a fer hi ha
gran distància

232

β.

Calet, aferesi de Mica-
let.

232

Benassal

Φ.

No deixar alienar a ú.

(fr. indicadora que no té descans. No deixar parlar, pendre part en una conversació).

232

Benassal

Φ.

De acort (mode adverbial)

232

Benassal

Φ.

Pen castiga i no amenaça.

(proverbi ^{indicador} que quant ú menys ho espera reb el castic dels seus pecats)

232

Benassal

Φ.

Anar ú dret o acaminar dret. - Prode cir justament

232

Benassal

Φ.

Dir-li a ú dos i dos quantes fan (fr. - Dir-li a ú les veritats)

232

Benassal

Φ.

Dia, an. La claror del sol sobre l'horitzont. Espai de 24 hores

232

Benassal

Donar els dies, fr. Felicitar
a algú. Saludar a algú.

232

Benassal

g.

Estar de bon aire o de
mal aire.
(fr. Estar de bon humor
o de mal humor.)

232

Benassal

Donar a llum, fr. Parir.
Descubrir. Publicar
un llibre

232

Benassal

g.

Estar en l'aire. (fr. De-
pendir d'algú o d'algú
na cosa).

232

Benassal

g.

La llei de l'embut, l'am-
ple per a mi i l'estret per
a tu. (proverbi que ma-
nifesta l'egoisme de cer-
tes persones que milloren
en perjudici d'altres.)

232

Benassal

g.

Estar i tocat de l'ala
(fr. indicadora del poc
seny de iv. - Boig, foll,
tonta.)

232

Benassal

F.

Fer a ú més calent que
un all. (fr. que indica
haver disqustat a ú, o ha-
ver-li pegat una palisa).

232

Benassal

F.

Allargar-se ú en tot el
fil. (fr. - Anar-se'n i
no tornar)

232

Benassal

F.

Fer llum, fr. Illuminar

232

Benassal

Ll.

Llum, f. - Dinós, riquesa
Ex: Té llum en grande.
Té molta llum.

232

Benassal

F.

Fer ú son agost.
(fr. - Fer ú el seu negoci)

232

Benassal

Ll.

Llum, f. Cresol, ciri, bengia,
lámpara eléctrica.
Ex: Porta la llum.

232

Benassal

Ll.

Llum, f. Enteniment, il·lus-
tració.

Ex: Eixe xic no te llums.

232

Benassal

Ll.

Llum, f. Sarciduria.

Ex: Este home no te
llums.

232

Benassal

Ll.

Llum, f. Dia. Claretat del
sol sobre l'horitzont.

Ll.

Llum, f. Llum de Benga-
la. Foc artificial.

232

Benassal

232

Benassal

Ll.

Llum, f. La distancia o espai
que hi ha entre els batents
d'una porta, finestra o
forat

Ll.

Llum, f. - Co que al·lumina
els objectes. Flama de tea, d'
oli. Eléctrica

232

Benassal

232

Benassal

M.

No per molt matinejar ama
neix més proute el dia.

(Refrà que indica que
les coses fetes amb seny i cal-
ma estan més perfectes).

232

Benassal

P.

A peu coix (mode adv.)

232

M.

Morabona, (aféresis de
euhorabona)

P.

A peu ferm (mode adv.)

232

Benassal

232

O.

Ofendres ú de l'aire.
(fr. Ser curt de geni)

P.

Passar de l'aire. (fr. Men-
jar poc.)

232

Benassal

232

Benassal

P.

Ser i de pasta de rosqui-
lleta. (fr. indicadora que
i és propens a malalties).

232

Benassal

P.

Feix, m. balçat de
drap. Fa l'ofici de
les mitjes o calcetins.

232

Benassal

P.

Pendre aire. (fr. bliviar
se d'una enfermetat,
enrobustir-se, enfortir-se)

232

Benassal

P.

Pintar-la en l'aire
(fr. - Donar una cosa per
perduda)

232

Benassal

P.

Pendre-li l'aire a algú
o a alguna cosa.
(fr. Dominar una per-
sona o una cosa, ofici
o faena)

232

Benassal

P.

El profeta girivia que
endivina lo que sa-
bia
(Adagi en el que s'fa
burla del que s'creu dir
una secret quant és del
domini public.)

232

Benassal

L.

Qui a ferro mata a ferro
mor

232

L.

- ¿Qui ha tirat eixe cuet? -
 - El fill del' Alcalde
 - Passe la processó avant
- (fr. indicadora de que l' que
té arriestat en les autoritats o
és de la parentela, pot contar
en la impunitat d'algun
dels seus actes)

232

Benassal

R.

De repent (mode ad-
verbial)

232

Benassal

R.

Alabat, ruc, que a ven-
dre't duc. (Refrá)

232

Benassal

AJ.

No saber ~~nos~~ les bece-
les o l' abecé
(frasse familiar que sig-
nifica l' ignorancia d'algú)

232

Benassal

S.

Saber i a on s' ajoca lo di-
moni (fr. saber i lo que
altres no poden saber)

232

Benassal

S.

Saber per a on va l' carro.
(fr. - Estar enterat de lo
que se parla)

232

Benassal

T.

Tindre-li un aire a al-
quí o a alguna cosa.
(fr. Tindre una seme-
jança; semblar-li.)

232

Benassal

S.

Sentet, afèresi de Vicentet

T.

Tindrer i moltes aga-
lles
(fr. - Ser i molt valent)

232

Benassal

232

Benassal

T.

Molt temps abans.
(modi adverbial)

T.

Tirar el carro per el pe-
dregal (fr. Tixer-se'n
de la llei o de la raó)

232

Benassal

232

T

A toc de la queda
(mode adverbial)

232

T.

Trance a llum, fr. - deixar
ben neta una pesa de
roba al llavar-la.

232

Benassal

T

Toni, afèresi de Antoni

232

Benassal

V.

Verga, f. La vara amb
la qual s'abatollen
els arbres per fer-los
caure la fruita.

232

Benassal

T

Abans de tot (mode ad-
verbial)

232

V.

No omdre ni de l'Alcòria
(fr. indicadora de que
no és tan tanto, ignorant
de l'assumpte que s'tracta)

232

Benassal

T.

Tindre i lo cap ple d'
aire. (fr. Fer-se i mol-
tes il·lusions).

232

València

T.

Tindre la cara forrada
de baqueta. (fr. - No tin-
dre vergonya; no fer-se
roig de res ni per res.)

232

València

T.

No tindre i mes aire que'l
que li pega en la cara.
(fr. Ser i molt pobre)

232

València

T.

Tindre la cara més forta
que'l rei de l'Adriana
(fr. - Tindre ~~la~~ poca ver-
gonya; no fer-se roig de
res ni per res)

232

València

T.

Acabar i en los torrons
(fr. familiar indicadora
que no's senten a les vies
per haver acabat lo que
se devia entre mans)

232

València

M.

Manejar i l'aquilla
ben be. (fr. Tindre tra-
sa per a fer les coses)

232

València

M.

Mes aïnes (mode ad-
verbial)

232

València

F.

Fer í la Mare de Deu d'
agost. (fr. - estar gi-
tat o voler-se gitar)

232

València

M.

Mudar-se l'aire (fr.
cambiar d'estat, de po-
sició, de fortuna.)

232

Valencia

~~M.S.~~

Si vols dinar no t'en vages
sardines salades tinc
safarories en vinagre
i albercocs del pinyol dins.
(Cançó que se recita per a
convidar a dinar... i que no
s'accepte l'invitació)

232

València

G.

Girar-se í a qualsevol
aire. (fr. cambiar de
opinió o de pensament
amb facilitat)

232

València

C.

Bom el coixo de les aquelles
que tot era garantia
(fr. proverbial senyalant
al que ven les coses barates
per haver-les furtat o ad-
quirit a un preu molt bai-
xet).

232

Valencia

C.

Estar i' cama asi i cama
allí
(Estar a punt de morir)

232

València

A.

Quant fa aire és quant
s'aventa. (Refrá indica-
dor que quant hi ha faena
és quant no ha d'haver
perea per a fer-la)

232

València

B.

Borro', m. Tindre u borro'.
~~Tindre la~~ Fer-se-li la
carn de gallina.

232

València

A.

Lo que abunda no da-
nya (fr. proverbial)

232

València

A.

Estar fet un albercoc
(frasse que indica estar
una persona tonta)

A.

A major abundament.
(locució adverbial)

232

València

232

València

A.

Escampar per son capovutjo. - Fer li lo que li vinga en gana.

232

Valencia

A.

Aguacil descuidat, lladres en el mercat.
(Refrá que vol dir que autoritats sense prevenció son causa de desordre).

232

Valencia

A.

Si no t'agrada no li fases alba.
(Refrá que vol dir que si una cosa no t'agrada que la deixes estar)

232

Valencia

A.

Ser i una aquila
(fr. Ser i molt listo)

232

Valencia

A.

No t'fies d'advocat que no diu la veritat.
(Refrá que vol dir que no s'fien dels mentirosos)

232

Valencia

A.

Bascú té son aguacil.
(fr. proverbial indicadora que tots estem subjectes a la llei)

232

Valencia

A.

Fer l'aquila.

(fr. Fer el touto, el bo-
bo, el pàbil, el boig, el
llònguis, l'angel, el bam-
ban, el quèlo, el tòfol,
el bonny).

232

València

L.

Enfilar l'aquilla,

(fr. adormir-se)

232

València

B.

Buscar una aquilla en
un paller (fr. - Voler con-
seguir un impossible o cosa
molt difícil)

232

València

D.

Al que munda, Deu li aju-
da (Refrà)

232

València

C.

Conèixer o entendre l'aqu-
lla de marejar (fr. - Estar
al tanto dels negocis)

232

València

A.

A l'alfals i a la vinya, per
la vora s'els entra la tinya
(Refrà agrícola que indi-
ca els cuidados de cultiu que
necessiten aquestes plantes)

232

Albaida

P.
Estar i molt alt de pol-
sera. (fr. - Ser i orgullós,
pagat, pretenció).

232

València

A.

El millor amic, un duro.
(Refrà que diu que en
ocasions no s' salvava
els amics, sino els diners.)

232

València

B.

Lo bando d' Alcoi, cada
cabró que s' avregle.

(fr. indicadora que ca-
dascú que's governe com vull
ga i puga)

232

Ayelo

A.

Els amics i els doblons
per a les ocasions. (Refrà
que indica que en casos
apurats es quant de-
uen fer servir els diners
i los amistats.)

232

València

A.

Alcança qui no se causa.

(Refrà que vol dir que
per a alcançar alguna co-
sa no s' deu importunar)

232

València

128

errada, ignorància, burla